

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อมวลชน (ตัวแปรอิสระ) กับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม (ตัวแปรตาม) โดยได้คำนึงและศึกษาถึงระดับการศึกษา (ตัวแปรคุม) ของประชาชนด้วย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาการใช้สื่อมวลชนของประชาชน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อมวลชนกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชน ได้แก่
 - 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านหนังสือพิมพ์แบบเจาะจงกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม
 - 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านหนังสือพิมพ์แบบทั่วไปกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม
 - 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการดูโทรทัศน์แบบเจาะจงกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม
 - 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการดูโทรทัศน์แบบทั่วไปกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อมวลชนกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชน เมื่อควบคุมระดับการศึกษา
5. เพื่อศึกษาว่าระหว่างการใช้สื่อมวลชนกับระดับการศึกษาตัวแปรใดสามารถใช้เป็นดัชนีอธิบายความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่ากัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1. การใช้สื่อมวลชน ส่วนที่ 2. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ 3. ลักษณะทางประชากร โดยได้ทดสอบ

กับประชากรบางส่วน จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามในส่วนของการใช้
สื่อมวลชน (เฉพาะคำถาม เรื่องความบ่อยครั้งในการอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์ทั้งแบบ
เจาะจงและแบบทั่วไป) มาหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธี Alpha Coefficient มีค่าเท่ากับ .79
สำหรับในส่วนของการรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม หาค่าความเชื่อมั่นตามสูตร KR21 มีค่าเท่ากับ .91

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลทั่วไป
และใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพาร์เซิล
และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ สำหรับการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ซึ่งประมวลผลโดย
คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSx

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

1.1 การใช้สื่อมวลชน ประชาชน 1 ใน 3 อ่านหนังสือพิมพ์แบบเจาะจง
ในระดับปานกลาง และประชาชนเกือบครึ่งหนึ่งอ่านหนังสือพิมพ์แบบทั่วไปในระดับมากที่สุด

ประเภทของข่าวสารที่ประชาชนอ่านมากที่สุด ได้แก่ ข่าวหน้าหนึ่ง รองลงมาเป็น
ข่าวบันเทิง และการวิเคราะห์ข่าวตามลำดับ ส่วนประเภทของข่าวที่ประชาชนอ่านน้อยที่สุด
ได้แก่ ข่าวสตรี

ประชาชนส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ เพื่อต้องการทราบข่าวสาร รองลงมาเพื่อแสวง
หาความรู้ และ เพื่อต้องการพักผ่อน ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์ที่ประชาชนชอบอ่านมากที่สุด ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ รองลงมาเป็น
หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รับหนังสือพิมพ์ สำหรับผู้ที่รับ เป็นประจำส่วนใหญ่จะรับหนังสือพิมพ์
ไทยรัฐ

ประชาชนส่วนใหญ่กล่าวว่าตนเองได้รับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมจากการอ่านหนังสือพิมพ์
ในระดับปานกลางและระดับมาก ตามลำดับ

สำหรับการดูโทรทัศน์ ประชาชนเกือบ 1 ใน 3 ดูโทรทัศน์แบบเจาะจงในระดับปานกลาง
และประชาชนส่วนใหญ่ดูโทรทัศน์แบบทั่วไปในระดับมากที่สุด

ประเภทของข่าวสารที่ประชาชนดูมากที่สุดได้แก่ รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว รองลงมาเป็นรายการบันเทิงและรายการกีฬา ตามลำดับ ส่วนประเภทของข่าวสารที่ประชาชนดูน้อยที่สุดได้แก่ รายการแม่บ้าน สตรี

ประชาชนส่วนใหญ่ดูโทรทัศน์เพื่อต้องการทราบข่าวสาร รองลงมาเพื่อต้องการพักผ่อน และเพื่อต้องการแสวงหาความรู้ ตามลำดับ

ในขณะที่ดูโทรทัศน์นั้น ประชาชนส่วนใหญ่ทำกิจกรรมอื่น ๆ ไปด้วย ได้แก่ คุยกับคนอื่น เกี่ยวกับรายการที่กำลังดู รับประทานอาหาร คุยกับคนอื่น เรื่องจีบถะ อ่านหนังสือ และทำงานต่าง ๆ มีประชาชนเป็นส่วนน้อยที่ดูโทรทัศน์อย่างเดียวไม่ได้ทำอย่างอื่น

ประชาชนส่วนใหญ่กล่าวว่าตนเองได้รับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมจากการดูโทรทัศน์ในระดับมากและระดับปานกลาง ตามลำดับ

1.2 ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ประชาชนเกือบครึ่งหนึ่งมีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ระดับสูง และระดับต่ำ ตามลำดับ

1.3 ลักษณะทางประชากร ประชาชนเกินครึ่งหนึ่งมีระดับการศึกษาปานกลาง รองลงมาเป็นผู้มีระดับการศึกษาสูง และระดับการศึกษาต่ำ ตามลำดับ ประชาชนประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทและวิชาชีพต่าง ๆ มากที่สุด ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 3,500 บาทต่อเดือน มีอายุระหว่าง 15-35 ปี และเป็นเพศหญิง

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.1 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อมวลชนกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม
ปรากฏผลดังนี้

2.1.1 การอ่านหนังสือพิมพ์แบบเจาะจงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม (เป็นไปตามสมมติฐาน)

2.1.2 การอ่านหนังสือพิมพ์แบบทั่วไปมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม (เป็นไปตามสมมติฐาน)

2.1.3 การดูโทรทัศน์แบบ เจาะจงมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความรู้
เรื่องสิ่งแวดล้อม (เป็นไปตามสมมติฐาน)

2.1.4 การดูโทรทัศน์แบบทั่วไปมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความรู้เรื่อง
สิ่งแวดล้อม (เป็นไปตามสมมติฐาน)

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สถิติ t

พบว่า

2.1.5 การอ่านหนังสือพิมพ์แบบ เจาะจงมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความรู้
เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์แบบทั่วไป

2.1.6 การดูโทรทัศน์แบบ เจาะจงมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความรู้เรื่อง
สิ่งแวดล้อมสูงกว่าดูโทรทัศน์แบบทั่วไป

2.2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

ปรากฏว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม (เป็นไปตามสมมติฐาน)

2.3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อมวลชนกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

เมื่อควบคุมระดับการศึกษา ปรากฏผลดังนี้

2.3.1 การอ่านหนังสือพิมพ์แบบ เจาะจงยังคงมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับ
ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม เมื่อควบคุมระดับการศึกษา (เป็นไปตามสมมติฐาน)

2.3.2 การอ่านหนังสือพิมพ์แบบทั่วไป ยังคงมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับ
ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม เมื่อควบคุมระดับการศึกษา (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)

2.3.3 การดูโทรทัศน์แบบ เจาะจงยังคงมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับ
ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม เมื่อควบคุมระดับการศึกษา (เป็นไปตามสมมติฐาน)

2.3.4 การดูโทรทัศน์แบบทั่วไป ยังคงมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความรู้
เรื่องสิ่งแวดล้อม เมื่อควบคุมระดับการศึกษา (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน))

2.4 การหาลำดับความสำคัญของตัวแปรที่สามารถใช้ เป็นดัชนีอธิบายความรู้
เรื่องสิ่งแวดล้อม ปรากฏผลดังนี้

2.4.1 การใช้สื่อมวลชนสามารถให้ เป็นดัชนีอธิบายความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม
ได้ดีกว่าระดับการศึกษา (เป็นไปตามสมมติฐาน)

2.4.2 การอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบเจาะจงสามารถใช้เป็นดัชนีอธิบายความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมได้ดีที่สุด รองลงมาได้แก่ ระดับการศึกษาและการอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบทั่วไป ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อีโวลชันกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

จากการที่ การอ่านหนังสือพิมพ์แบบเจาะจงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม การอ่านหนังสือพิมพ์แบบทั่วไปมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม การดูโทรทัศน์แบบเจาะจงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม และการดูโทรทัศน์แบบทั่วไปมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

แสดงว่า ประชาชนที่ใช้อีโวลชันมากจะมีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงในทางตรงข้าม ประชาชนที่ใช้อีโวลชันน้อยจะมีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมต่ำ หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การใช้อีโวลชันมีอิทธิพลต่อความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบโดยทั่วไปที่ว่า อีโวลชันมีอิทธิพลต่อความรู้ของประชาชน ดังเช่นในงานวิจัยของคอยชแมน (P.J. Deutschman, 1963) ฟราย (F.W. Frey, 1966) แมคเล็คและคณะ (J.M. McLeod and others, 1967) โรเจอร์ (E.M. Rogers, 1969) บิชอป (M.E. Bishop, 1973) และอีกหลาย ๆ ท่าน

ที่เป็นดังนี้อธิบายได้ว่า สิ่งที่อีโวลชันได้กระทำจริง ๆ แล้วก็คือ การเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ แก่ประชาชน ซึ่งก็เป็นหน้าที่หลักสำคัญประการหนึ่งของอีโวลชัน ในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าการไหลบ่าของข่าวสารอย่างมากมายจากอีโวลชันเข้าสู่สังคมบุคคลสามารถได้รับข่าวสารเหล่านั้นหากเขาต้องการ และผลลัพธ์ที่ตามมาจากการใช้อีโวลชันย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้หรือมีความรู้เกี่ยวกับข่าวสารนั้นได้

ถึงแม้จะมีการถกเถียงกันมานานว่าประชาชนเรียนรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกิจการสาธารณะต่าง ๆ จำนวนมากจากการแพร่กระจายข่าวสารของอีโวลชันจริงหรือไม่ แต่ก็มีนักวิชาการจำนวนไม่น้อยได้สนับสนุนว่าอีโวลชันมีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้แก่ประชาชนได้จริง

ชแรมม์ (W.Schramm, 1973 : 256) ได้อ้างถึงหลักฐานนั้น เช่น เบอเรลสันและคณะ (Berelson and others) ศึกษาถึงการเลือกตั้งในอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 1940 และอีก 20 ปีต่อมา เทรนาแมน และ แมคควอล (Trenaman and MacQuail) ก็ได้ศึกษาถึงการเลือกตั้งในอังกฤษ เขาเหล่านั้นพบว่าประชาชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งในแง่มุมต่าง ๆ จากสื่อมวลชน สจ๊วต (Stewart) รวมทั้งนักโฆษณาอีกจำนวนมาก ต่างก็พบว่าการใช้โฆษณาในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของประชาชน นอกจากนี้ หามมองในแง่ของการเผยแพร่ข่าวสาร โรเจอร์ (Rogers) และนักวิจัยอีกหลายท่านก็พบว่าสื่อมวลชนมีความสำคัญต่อการทำให้ประชาชนมีความรู้และตระหนักถึงนวัตกรรมนั้นได้

นอกจากนี้ชแรมม์ (W.Schramm, 1973 : 261) ยังได้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อความรู้ของประชาชนได้นั้น ก็คือว่าสื่อมวลชนสามารถเน้นให้ประชาชนเอาใจใส่ในประเด็นปัญหาต่าง ๆ การที่ประชาชนมีความสนใจก็จะส่งผลให้มีการพูดคุยกันและกระตุ้นให้มีการใช้สื่อมวลชนมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้สื่อมวลชนขุดคุ้ยข่าวสารมาเสนอและมีการตีความข่าวสารอย่างลึกซึ้ง ชแรมม์ได้ยกตัวอย่างถึงการพัฒนาระบบนิเวศว่าจะเกิดขึ้นได้ยากยิ่ง หากสื่อมวลชนไม่ยกประเด็นเรื่องดังกล่าวให้ถึงระดับที่ประชาชนสนใจและรายงานข่าวสารอย่างต่อเนื่อง การทำให้ประชาชนเอาใจใส่หรือสนใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้นี้ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยการกำหนดเรื่องพิจารณา (ดูรายละเอียดในบทที่ 2) อีกด้วย

ดังนั้นเมื่อสื่อมวลชนให้ความสำคัญต่อการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ปี 2532 ซึ่งเป็นปีแห่งการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้นมา เช่นการเผยแพร่ข่าวสารการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า อากาศเสีย น้ำเสีย ฯลฯ ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ที่ใช้สื่อมวลชนมากจะมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าประชาชนที่ใช้สื่อมวลชนน้อย

อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้มุ่งความสนใจไปที่การอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์สองแบบ คือแบบเจาะจงและแบบทั่วไป ซึ่งเป็นการแบ่งตามวิธีของคัลเบิร์ตสันและสแตมเพิล สามารถอภิปรายในเชิงเปรียบเทียบได้ดังนี้

จากการที่ การอ่านหนังสือพิมพ์แบบ เจาะจงมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์แบบทั่วไป

แสดงว่าการอ่านหนังสือพิมพ์แบบ เจาะจงจะมีผลต่อความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อม มากกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์แบบทั่วไป

จากการที่ การดูโทรทัศน์แบบ เจาะจงมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่าการดูโทรทัศน์แบบทั่วไป

แสดงว่าการดูโทรทัศน์แบบ เจาะจงจะมีผลต่อความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมมากกว่า การดูโทรทัศน์แบบทั่วไป

ที่เป็นดังนี้อธิบายได้ว่า การอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบ เจาะจง เป็น การอ่านและการดูเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการอ่านและการดูที่ชี้เฉพาะหรือระบุถึงตัว เนื้อหาข่าวสาร (message content) ดังนั้นจึงสามารถทำให้ประชาชนได้รับความรู้เรื่อง สิ่งแวดล้อมโดยตรง

ส่วนการอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบทั่วไป เป็นการอ่านและการดู เนื้อหาทั่ว ๆ ไปไม่ว่าจะ เกี่ยวกับเรื่องใดก็ตาม ซึ่งเป็นการอ่านและการดูอย่างกว้าง ๆ ไม่ใช่ เฉพาะหรือระบุถึง เนื้อหาข่าวสารใด ดังนั้นจึงสามารถทำให้ประชาชนอาจได้รับความรู้ เรื่อง สิ่งแวดล้อมโดยตรง (ในกรณีที่ได้อ่านและดูเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม) หรืออาจไม่ได้รับความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมเลย (ในกรณีที่ไม่ได้อ่านและไม่ได้ดูเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แต่อ่านและดู เนื้อหาอย่างอื่น เช่นอ่านหนังสือพิมพ์เฉพาะข่าวอาชญากรรม หรือดูโทรทัศน์เฉพาะรายการละคร เป็นต้น)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ทั้งการอ่านหนังสือพิมพ์และการดู โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่อย่าง แน่นนอน แต่ถ้าจะให้ดีแล้วการอ่านหนังสือและการดูโทรทัศน์นั้นจะต้อง เป็นแบบ เจาะจง นั่นคือถ้า

ประชาชนมุ่งเสาะหาข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมแล้ว ประชาชนก็จะสามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทั้งจากหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์

มีข้อสังเกตว่า สำหรับโทรทัศน์นั้น ถึงแม้มีลักษณะ (characteristic) ที่ไม่ค่อยเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ข่าวสารเท่าหนังสือพิมพ์ (ดังที่กล่าวไปแล้วในบทที่ 1) อีกทั้งโทรทัศน์มักถูกใช้เป็นสื่อเพื่อการพักผ่อนมากกว่า แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้ อย่างน้อยก็แสดงให้เห็นว่า โทรทัศน์ก็สามารถมีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจของประชาชนได้ไม่น้อยเช่นกัน ถ้าหากประชาชนมุ่งเสาะหาข่าวสารใดข่าวสารหนึ่งโดยเฉพาะ เช่นข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมนี้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความรูเรื่องสิ่งแวดล้อม

จากการที่ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรูเรื่องสิ่งแวดล้อม แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรูเรื่องสิ่งแวดล้อมสูง ในทางตรงข้ามประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำจะมีความรูเรื่องสิ่งแวดล้อมต่ำ หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบโดยทั่วไปที่ว่า ระดับการศึกษาก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้ของประชาชน ดังเช่นในงานวิจัยของโรบินสัน (J. Robinson . 1972) บิชอป (M.E. Bishop, 1973) และอีกหลาย ๆ ท่าน

ที่เป็นดังนี้อธิบายได้ว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีพื้นฐานความรู้ที่ถูกต้อง สามารถทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว มีความสามารถในการคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผล และยังมีโอกาสที่จะเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ง่ายกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้มีความรูกว้างขวางในหลายเรื่อง มีความเข้าใจสารได้ดี (ประมะ สตะเวทิน 2533: 116-117)

ดังนั้นเมื่อสังคมมีความตื่นตัวเรื่องสิ่งแวดล้อม ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรูเรื่องสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ

มีข้อสังเกตว่า ระดับการศึกษาน่าจะมีอิทธิพลต่อความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในแง่ของการสนับสนุนให้ประชาชนสามารถรับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมจากสื่อต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก

กว่าที่จะมีอิทธิพลโดยตรง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อมวลชนกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม เมื่อควบคุมระดับการศึกษา

จากการที่ การอ่านหนังสือพิมพ์แบบเจาะจงยังคงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้อเรื่องสิ่งแวดล้อม เมื่อควบคุมระดับการศึกษา การอ่านหนังสือพิมพ์แบบทั่วไปยังคงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้อเรื่องสิ่งแวดล้อม เมื่อควบคุมระดับการศึกษา การดูโทรทัศน์แบบเจาะจงยังคงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้อเรื่องสิ่งแวดล้อม เมื่อควบคุมระดับการศึกษา และการดูโทรทัศน์แบบทั่วไปยังคงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้อเรื่องสิ่งแวดล้อม เมื่อควบคุมระดับการศึกษา

แสดงว่า แม้ประชาชนมีระดับการศึกษาสูงหรือต่ำก็ตาม ประชาชนที่ใช้สื่อมวลชนมากจะมีความรู้อเรื่องสิ่งแวดล้อมสูง ในทางตรงข้ามประชาชนที่ใช้สื่อมวลชนน้อยจะมีความรู้อเรื่องสิ่งแวดล้อมต่ำ หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เมื่อขจัดอิทธิพลของระดับการศึกษาแล้ว การใช้สื่อมวลชนยังคงมีอิทธิพลต่อความรู้อเรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปที่ว่า การเรียนรู้จากข่าวสารนั้น เป็นเรื่องที่สามารถจะเกิดขึ้นได้กับคนทุกคน และส่วนมากแล้วการเรียนรู้นั้นก็ เป็นผลมาจากการติดต่อโดยตรงกับสื่อ นั้นเอง (D. McQuail, 1983:196)

ที่เป็นดังนี้อธิบายได้ว่า สื่อมวลชน เป็นสื่อที่ใช้สำหรับสื่อสารกับประชาชนทั่วไปจำนวนมากที่มีความแตกต่างกันซึ่ง เป็นการสื่อสารในลักษณะสาธารณะ เนื้อหาข่าวสารของสื่อมวลชนที่เผยแพร่ออกไปจึงไม่ได้มุ่ง เฉพาะเจาะจงไปยังใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะแต่เผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวางเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ (public surveillance) ทำให้ประชาชนผู้รับสารทั้งหลายสามารถที่จะรับทราบข่าวสารเดียวกัน (the same mass-communicated materials) ได้ (ประมะ สตะเวทิน 2533: 133-135) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึง เชื่อได้ว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำก็สามารถ เรียนรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชนได้

ดังนั้น ประชาชนในอำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ที่มีระดับการศึกษาต่ำแต่ใช้สื่อมวลชนมากจะมีความรู้อความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำและใช้สื่อมวลชนน้อย นั่นคือประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ สามารถยกระดับความรู้อเรื่องสิ่งแวดล้อมของตนเองขึ้นได้ด้วยการใช้สื่อมวลชนให้มาก

4. ลำดับความสำคัญของตัวแปรที่สามารถใช้ เป็นดัชนีอธิบายความรู้ เรื่องสิ่งแวดลอม

จากการที่ การใช้สื่อมวลชนสามารถใช้ เป็นดัชนีอธิบายความรู้ เรื่องสิ่งแวดลอมได้ดีกว่าระดับการศึกษา และการอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบ เจาะจงสามารถใช้ เป็นดัชนีอธิบายความรู้ เรื่องสิ่งแวดลอมได้ดีที่สุด รองลงมาได้แก่ระดับการศึกษาและการอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบทั่วไปตามลำดับ

แสดงว่า การใช้สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความรู้ เรื่องสิ่งแวดลอมของประชาชนในอำเภอ จังหวัด เชียงใหม่สูงกว่าระดับการศึกษา แต่การใช้สื่อมวลชนนั้นจะต้อง เป็นการอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบ เจาะจง

ที่เป็นดังนี้อธิบายได้ว่า การอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบเจาะจง เป็นการอ่านและการดูเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดลอม ดังนั้นจึงสามารถทำให้ประชาชนได้รับความรู้ เรื่องสิ่งแวดลอมโดยตรง (ตาม เหตุผลข้อ 1) ในขณะที่ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความรู้ เรื่องสิ่งแวดลอมในแง่ของการสนับสนุนให้ประชาชนสามารถรับข่าวสาร เรื่องสิ่งแวดลอมจากหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่จะมีอิทธิพลโดยตรง (ตาม เหตุผลข้อ 2) อีกทั้งอิทธิพลของระดับการศึกษาก็ได้บดบังอิทธิพลของการอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบ เจาะจงที่มีต่อความรู้ เรื่องสิ่งแวดลอม (ตาม เหตุผลข้อ 3)

ดังนั้น การอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบ เจาะจงมีอิทธิพลต่อความรู้ เรื่องสิ่งแวดลอมของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ สูงกว่าระดับการศึกษา นั่นคือประชาชนจะมีความรู้ เรื่องสิ่งแวดลอมสูงต่ำแค่ไหน ขึ้นอยู่กับการอ่านหนังสือพิมพ์และการดูโทรทัศน์แบบ เจาะจงเป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้ก็ไม่อาจมองข้ามความสำคัญของระดับการศึกษาแม้ว่าจะมีความสำคัญรองลงมาก็ตาม เพราะระดับการศึกษาก็มีส่วนไม่น้อยที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้ เรื่องสิ่งแวดลอมสูงต่ำได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

เนื่องจากผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า หากประชาชนมุ่ง สืบเสาะหาข่าวสาร เรื่องสิ่งแวดลอม ไม่ว่าจะจากหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ ก็จะสามารถมีความรู้ความ เข้าใจ เรื่องสิ่งแวดลอมได้ดี

ดังนั้น หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ ตลอดทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อม ควรตระหนักถึง เรื่องการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องสิ่งแวดล้อมให้มีความน่าสนใจและง่ายต่อความเข้าใจ ทั้งนี้ เพื่อโน้มน้าวประชาชนให้หันมาอ่านหรือดูข่าวสาร เรื่องสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำก็จะช่วยให้การเผยแพร่ข่าวสารนั้นมีโอกาสบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ในการทำวิจัยต่อไป ควรศึกษาถึงสื่อมวลชน ประเภทอื่นด้วย ซึ่งก็อาจมีอิทธิพลต่อความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมได้เช่นกัน และการวัดการใช้สื่อมวลชนนั้น ควรวัดแบบเจาะจง เพราะสามารถวัดได้ตรงกับ เรื่องที่ต้องการศึกษา ก็จะทำให้ศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนได้ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น (อันที่จริงในการทำวิจัยเรื่องใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการวัดการใช้สื่อมวลชนควรคำนึงถึงวิธีการวัดแบบเจาะจงนี้เสมอ)

2.2 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมเท่านั้น และหากสามารถศึกษาต่อไปถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้วยแล้ว ก็จะทำให้มองเห็นผลจากการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมของสื่อมวลชนในปัจจุบันได้อีกว่า นอกจากก่อให้เกิดความรู้ ยังก่อให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่ อย่างไร

2.3 ผลการวิจัยครั้งนี้ ใช้อ้างอิงได้เฉพาะประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นในการทำวิจัยต่อไป ควรขยายขอบเขตของการวิจัยให้กว้างขวางกว่านี้ หากสามารถใช้อ้างอิงไปถึงประชาชนทั่วประเทศได้ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น เพราะเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกคนได้ในที่สุด ไม่ว่าจะประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือ ในชนบทก็ตาม